

דפדיון שהוא כדי שיצא מכלל נפל עדיף, ומ"מ בסברא אינו נוח שיהא סיבת צורך הזמן גורם לברך.

ואולי כוונתו ז"ל כיון דעל עצם בן הניתן לו מברכין שהחיינו (בט"ז או"ח רס"י רכג), ומישך שייך ברכה זו ליום שלשים ללידתו דאז ודאי ראוי לברכה, משא"כ עד אותו יום היה הברכה בספק דלמא נפל הוא (ועיין סוף [ענב ט]), אף דאינו מהדין שיברך עכשיו כיון שכבר בירך בלידתו מ"מ מפני השייכותא עשאו למצות פדיון כתלוי בזמן. ^{אוצר החכמה}

ונ"ל דאולי יש ליישב קושיית הרשב"א הנזכרה [אות ב] על הי"א משום צערא דינוקא ממת אביו, די"ל דהתם כיון דמברך תחילה דיין אמת, וברכת דיין אמת צריך לברך בטוב נפש כמו שמברך על השמחה (רמב"ם פ"י מהל' ברכות ה"ג ושו"ע סי' רכב ס"ג) הוי כנסתלק הצער²⁵.

שוב נזכרתי במ"ש הגש"ע יו"ד הל' פדיון בכור (סי' שה סעי' יב) מת הבן לאחר שלשים יום חייב לפדות ולברך על הפדיון ואינו מברך שהחיינו. וכתב בש"ך [ס"ק יז] ע"ז ולא דמי למת אביו דמברך שהחיינו על הירושה, דשאני התם כיון דזוכה לירושה משא"כ הכא. וא"כ מיושב ג"כ קושיית הרשב"א על הני י"א. אך סברת הש"ך אינו מובן יפה, דבפדיון נמי זוכה בהמצוה, והרי בפדיון דעלמא מברך שהחיינו על מצות פדיון, ולהר"ן וכן למ"ד דש"ה דמברך תחלה בתוך זמן אינו מיושב גם קושיית הש"ך.

[אשכול ג]

[אכילה שלא כדרך הנאתו ואכילה בשיעור יותר מכא"פ אם חייבים בברהמ"ז]

יש לחקור באוכל שלא כדרך הנאתו, וכן בשהה באכילת השיעור (שחייב עליו ברכת המזון) ביותר מכדי אכילת פרס אי חייב בברכת המזון, כיון דלענין איסור כל היכי דכתבה התורה לשון אכילה אין לוקין עליו באוכל שלא כדרך הנאתו, וכן לא מצטרף באכילת איסור לכשיעור אם שוהה באכילתו יותר מכדי אכילת פרס.

25 בטור או"ח סי' רכב מביא הלכה זו בלשון זו: "וחייב אדם לברך על הרעה בדעת שלמה ונפש חפצה כדרך שמברך בשמחה על הטובה כי הרעה לעובדי השם היא טובתם ושמחתם, כיון שמקבל באהבה מה שגזר עליו השם, נמצא שבקבלת רעה זו הוא עובד השם שהיא שמחה לו". והב"ח שם מבאר שהטור דקדק וכתב בדעת שלמה ונפש חפצה כדרך שמברך בשמחה על הטובה, כי אי אפשר לאדם שיהא שמח ברעה ולכן צריך לפרש דה"ק כשם שהוא מברך על הטובה בשמחה שאז מברך בדעת שלמה ובנפש חפצה כך יברך על הרעה בדעת שלמה ונפש חפצה, ועיי' באר ראי לא"ז הגאון ר' רפאל קצנלנבוגן זצ"ל [עמ' רטו] שמבאר דזו מחלוקת רש"י והרמב"ם, דרש"י כתב בברכות ס"ב על הגמ' צריך לקבלינהו בשמחה "כלכב שלם" והרמב"ם בהל' ברכות פ"י ה"ג כתב שצריך לברך בשמחה, וע"ש מה שמבאר בזה. ונראה שדברי רבנו שכתב שלכן שייך לברך שהחיינו משום שנמצא בשמחה תלויים במחלוקת ראשונים זו אם דברי הגמ' דצריך לקבלינהו בשמחה הם כפשוטו.